

Բ Ի Ի Ր Ա Կ Ն

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ԳԻՏԱԿԱՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

Գ. ՏԱՐԻ

ԹԻԻ 51

13/1 ՕԴՈՍՏՈՍ 1884

1. Բիւրակն առ այժմ ամիսը երկու անգամ պիտի հրատարակուի : — 2. Տարեկան զինքն է ամէն տեղոյ համար 2 1/4 արծաթ մէկիս , բոքասարուքեան ծախքը մեր վրայ ըլլալով : — 3. Ձեռքէ կը ծախուի հասք 400 րորայ : — 4. Բաժանորդ գրուիլ ուզողները դիմելու են կամ իրենց հասցէն որկելու են առ խմբագիրն ի Գրաստն Փարիզու Յակոբեան խան քիւ 43, 44: Նաեւ կրնան Ղալաքիոյ կողմը Ամերիկեա վանառասունն ալ դիմել Եւնի նոսի փողոց քիւ 43: — 5. Բիւրակնի վերաբերեալ ամենայն գրութիւնք եւ բաժանորդական վճարումնք պէտք է ուղղել առ խմբագիրն : — 6. Անվար համակ կամ որ եւ է գրութիւն չընդունուիր : — 7. Տասն օրինակի համար բաժանորդ գտնողին մէկ օրինակ ձեռք կը տրուի :

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ապագայն. — Ման Պատ. Հ. Սիմոն Խ. Իւթիւ-
նեանի. — Բարեսուծիւն. — Դար Տգիսուծեան.
— Դեհնաշարժ. — Ամառնային կեանք ի Լիբա-
նան. — Ամերիկայի ամենէն հարուստ մարդը. —
Ազդարարութիւնք եւն. — Կոմս Վօն Մօլթէ. —
Ազգային. — Քաղաքական :

Ա Պ Ա Գ Ա Յ Ն

Մարդոյս մեծագոյնն և ամենէն տխուր
սխալանաց մին է զոհել ապագայն ներ-
կային , բարձրագոյնը ստորնագունին :
Սակայն հրքան յաճախ կը կատարուի
այս սխալանքն : Եսաւ անօմի էր և ներ-
կայ պիտոյք մը ստանալու համար զո-
հեց իւր ողջոյն ապագայն : Եւ մարդիկ
ընդ միշտ կը զործեն զնոյնն : Թերեւս
խորհրդով կամ զխտւածեամբ չէ որ այդ
սխալանաց մէջ կիյնան. բայց իրակա-
նութիւն մ'է որ յաճախ իւրեանց ողջոյն
ապագայն յօժարակամ կը յանձնեն միայն
ներկայն շահելու համար :

Սակայն կը պատահի բազմիցս որ
զապագայն ներկային համար զոհելու
յօժարակամ եղող մարդիկ կը կորուսա-
նեն Թէ զապագայն և Թէ զներկայն :

Ի Ս. Գիրս յիշատակեալ այն մեծատունն ,
որ հանդերձելոյն նկատմամբ բնոււ մտա-
ծում չունենալով՝ ներկային մէջ հանգիստ
ընելու համար շինեց ընդարձակագոյն
շտեմարաններ իւր առատ հունձքն ամ-
բարելու , միևնոյն զիշերուան մէջ դա-
տապարտուեցաւ կորուսանելու ոչ Թէ
միայն զայն զոր յօժար էր կորուսանել ,
այլ նաեւ զայն որում փարեալ էր իւր
բոլոր զօրութեամբ :

Ուրեմն այն նոյն մասնացու սխալանքն
չգործեմք : Ի միտ առնումք Թէ ներկայն
մեզ տրուած է ապագային համար : Բիւր
երանի անոնց որք իրենց աչաց առջեւ
ունենալով բարձրագոյն եւ փառալից
ապագայ մը՝ ողջոյն ներկայն կը զործա-
ծեն զայն ստանալու համար :

Մարդս ստեղծուած է ապրելու երկ-
րի վրայ , իսկ նկատելու երկինքն իրերեւ
իւր հանգստատեղին : Ինքն սարափ ուղա-
հել իւր տեսութեանը մէջ երկունքն ալ
ըստ իրենց ճշգրիտ արժողութեան , եւ
երբեք չփոխանակել մին միւսին հետ :

ՊԱՏ. Հ. ՍԻՄՈՆ Խ. ԻԻԹԻԻՃԵԱՆԻ

Վերին Տեսչութիւնն այնպէս հաճեցաւ որ մեր ներկայ թիւը վշտի և սգոյ դառն արտասուօք պատրաստեմք: Պօլսոյ առաջին Հայաստանեայց Աւետ. Եկեղեցւոյ Հովիւ Պատ. Հ. Սիմոն Խ. Իւթիւնեան, խմբագրութեան երիցագոյն հարազատն, այս շաբաթ առաւօտ յանակրեկալ կոչուեցաւ ՚ի հանգիստ իւր: Այն երկար ժամանակեայ սրտի հիւանդութիւնը որով յաճախ կը տառապէր, վերջապէս յանկարծական մահուամբ մը կնքել տուաւ իւր օգտաւից կեանքը ՚ի հասակի 62 ամաց: Ամեն անոնք որ իւր մահացեալ դիմաց վրայ կը նայէին, կրնային տեսնել խաղաղութեան այն անոյշ ժպիտն որով մեկնած էր այս վաստակաբեկ կեանքէն: Այն Փրկիչը ում ծառայած էր այնքան երկար տարիներ, այժմ կոչած էր զինքն խաղաղութեամբ թողուլ երկրի ամեն աշխատանք և տառապանք և մտնել ի հանգիստ յաւիտենական:

Յուդարկաւորութեան հանդէսը տեղի ունեցաւ այս կիրակի օր: Հանգուցելոյն տան մէջ նախ կատարուեցաւ համառօտ պաշտօն մը որում մասնակցեցան Բ. Քօլէճի նախագահ Տօք. Վօշպըրն. Պատ. Փէթիպօն, Տօք. Հերիք և Բրոֆ. Ճէճիզեան էֆ: Յետոյ մարմինը փոխադրուեցաւ ՚ի Ֆէրի Քէօյ, ուր կըսպասէր արդէն խուռն բազմութիւն մը արանց և կանանց, ոյց արտասուածոր աչքերն ցոյց կը տային ընդհանրական վիշտ մը: Սնդ ամփոփուեցաւ մարմինն յետ յուդարկաւորական պաշտամանց որոց մասնակցեցան, Պատ. Ա. Կոստանդեան, Պատ. Տր. Ուտ, Պատ. Ա. Ասատուրեան և Պատ. Յ. Մօմճեան:

Հանգուցեալը իւր երկարժամանակեայ և օգտաւէտ ժողովրդական աշխատութեանց մէջ ամենուն սիրոյն և մեծարանաց արժանացած՝ և ժողովրդական գործոց մէջ բարձր դիրք մը գրաւած էր այն ամեն բարեմասնութեամբք ոյց վրայ խօսել մեզ անկ չէ: Խիւր մահուամբ ժողովրդական գործոց մէջ իւր գրաւած տեղն թափուր կը մնայ և իւր գործաւից խնամքէն կը զրկուին զաւակունք ոյք արդէն որբացեալ էին իւրեանց սիրասուն մօրմէն: Սակայն մեր պարտքն է օրհնել Ամենաբարձրելոյն կամքն, և հայցել իւր յաւիտենական մխիթարութիւններ:

ԲԱՐԵՍՐՏՈՒԹԻՒՆ

Եթէ մարդ մը այնքան բարեսրտութեամբ ապրած է որ երբ մարդոց մէջ մտնէ զինքը տեսնող ամեն աչք կը փայլէ և կը քաղցրանայ, և իրեն համար ամեն շուքին ժպիտով մը կը ծաղկի, եւ փոքրիկ մանկունք իր ետեւէն կը վազեն եւ կողջունեն զինքն, աղբատներն ու խոնարհ դասը ինքնաբերական ակնածութեամբ մէկ կողմ կը քաշուին զինքը մեծարելու և ճամբայ տալու որ անցնի արքայի մը նման, այսպիսի մարդ մը իրօք արժանի է գովեստից եւ կը վարցատուի մշտնջենապէս: Բայց եթէ մարդ մը զոհ չլինելով ժամանակաւոր բարերարութիւններէ, կամի մշտնջենաւորել իւր բարի գործերն՝ կազմակերպութիւն տալով անոնց, և բարեսիրական հաստատութեան մը հիմնարկութեամբ բանայ աղբիւր մը, որ հոսէ մշտաբուն՝ սերնդէն ի սերունդ և օրհնութիւն լինի աշխարհին, անկէ մեկնելէն շատ վերջն ալ, կենաց այսպիսի նպատակ մը քանի բարձր, քանի ազնիւ է: Քանի՞ն փառալից է այսպիսի կազմակերպեալ բարերարութեան մը զաղախարը: Լաւ է կենաց մէջ բարեսրտութիւն ցոյց տալ երբ առիթը կրնորկայանայ, բայց յիշեմք որ կանոնաւոր և կազմաւորեալ բարերարութիւնք որ կը կատարուին հիւանդանոցներու, որբանոցներու եւ կրթական այլեւայլ հաստատութեանց միջոցաւ, կարեւորագոյն եւ բարձրագոյն բարեսրտութիւններ են, և պարտինք կապակցել զայնս սովորական բարեսրտութեանց հետ:

Այնպէս ապրիմք որ մեր անձնական զգացմունք շինութիւն տան մարդկանց. ջանամք անձնապէս բարերարել մարդկանց, և միևնոյն ատեն ընեմք ինչ որ կրնամք ընել մարդասիրական հաստատութեանց և ընկերութեանց մասին: Եթէ մարդիկ ապրէին այսօրինակ վեհ նը-

պատակաց համար, ինչպէս պիտի խափանուէին այն բիւրաւոր փորձութիւններն որ այժմ կը յարձակին հարստութեան հետամուտ եղող անձանց վրայ: Հարստութեան անձնասիրութիւնն է որ կը վտանգէ զմարդ, իր անձին համար զիզողն է որ կը վնասուի: Բայց այն որ միշտ եւ պատշաճապէս իւր ընտանեաց պիտոյքն նկատելով հանդերձ՝ փառասիրութիւն ունի անոր քան զայդ անցնելու, և իւր կեանքովն զինքը շրջապատող բոլոր մարդիկը երջանիկ ընելու, եւ յետոյ ի վեր քան զայդ բարձրանալով՝ եւ այնպիսի փառասիրութեամբ մը՝ որ մասամբ կը նմանի նոյն ինքն Աստուծոյ փառասիրութեան, կը բաղձայ որ ժամանակին ընթացքն ալ իւր բարերարութեանց և զԹալից զգացմանց ձայնակից ընէ, որքան զիւցազնական է այսպիսի մարդ մը և այսպիսի կեանք մը:

Յայնժամ, երբ ձախորդութիւնք կը հասնին և կը տապալեն զինքն, մարդիկ վրէժ պիտի չլուծեն ըսելով՝ «Փառք Աստուծոյ, կործանեցաւ այդ մարդը, փառք Աստուծոյ, ինկաւ, փառք Աստուծոյ, պատիժը զտաւ»: Մարդ մը որ ինքզինք կը դաշնակցէ հասարակ մարդկանց կենաց հետ, եւ մի եւնոյն ատեն ինքզինք կը դաշնակցէ բոլոր մարդկային սեռին կենաց հետ, զամենքը վերականգնելով և փառաւորելով, այսպիսի մարդ մը իւր ընկերաց նախանձէն և չարասիրտ մարդկանց չարախօսութիւններէն զերծ է: Եթէ յանկարծական տառապանքներ յարձակին իւր վրայ, նա ունի արտասուքն և աղօթքն այն բիւրաւորաց որոց ծառայած է: Իւր մահու գուժն իսուգ կը համակէ ամբողջ ժողովուրդներ: Այն մարդն որ միայն իւր անձին համար ապրած է, ինք իր վրայ միայնակ ողբալու արտօնութիւնը ունի: Այն որ ապրած է ամենուն համար, ա-

նոր մահուան ատեն ամեն մարդ փառք կուտայ Աստուծոյ որ այնպիսի մարդ մը ապրեցաւ երկրի վրայ :

Ուրեմն ապրիմք որպէս Աստուած կապրի : Աշխարհի մէջ լոյսի նմանիմք : Կանգեղ մը որ ոչ կը վառի և ոչ կապառի լոյս չունի , և ոչ ալ պաշտօն : Վառիմք այնպէս որ ամեն մարդ մեր սպառմամբ գոյացած լոյսն ունենայ : Մարդ մը որ մարդասիրաբար , իմաստութեամբ , և յաջողակութեամբ կը կազմակերպէ զործ մը որ օրհնութիւն պիտի մատակարարէ իւր սեռին , իրօք

լոյս է , և նա իւր զլիւնն վրայ ծիածան մը պիտի ունենայ յորժամ Աստուծոյ կամքը յառաջ կը տանի , անձնապէս բարիք ընելով զինքը շրջապատողներուն : Որք յերկրի են պիտի փառաւորեն զինքն , եւ որք յերկինս են պիտի ժողովին իւր շուրջն ողջունելու զինքն երբ բարձրանայ յերկինս . պիտի սիրեն զինքն , պիտի ծառայեն իրեն և պիտի մատուցանեն զայն այն Արքային ոյր անունն սէր է , ոյր կեանքն սէր է , ոյր զործերն սէր են :

Դ Ա Ր Տ Գ Ի Տ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

Ի՛նչ սոսկալի են եւ ի՛նչ ցաւալի խաւարի օրերն
Երբ կը պատմուին մեզ այն դարուց մէջ տեսնուած բաներն,
Կարծես քէ մարդիկ երկրին ուր տիրած է զգիտութիւն,
Ձեռն մարդ բանական այլ իբր անհառաց վայրի անասուն :

Յորժամ գիտաւոր աստղ երեւի յերկնային երես
Իբրեւ չար նշան կըլլան տակնուվրայ մեծեր պզտիկներ,
Եւ առ մեկնութիւն որք մուգ եղած որք մարգարէ ,
Շիտակ խօսողին համար ալ կրտսն «Հորք տար քաղէ»:

Լուսնի խաւարման լսած էք արդեօք, ինչ պատճառ կուտան,
Կրտսն քէ պառաւ կին մի տեսնողէմ վնուկ եւ սասան
Դիմացն ելնելով կը սոսկացընէ այն խեղճ լուսասուն ,
Ուստի կը կապուի լոյսը կը մարի, չուցի լուսասուն :

Ասոր ինչ դարման գտած են, գիտէք գոչիւն աղաղակ,
Ասով կը փախչի, կրտսն, այն վնուկն իբրեւ կաշաղակ,
Եւ նիւաղածայն պոռալով՝ ամեն այլ ինչ կը մոռնան,
Թմբուկ զարնելով, շուններն ծեծելով որ նշեն ոռնան:

Տեղ տեղ ալ զէնքեր կը գողացընեն , տկանջ խլանայ ,
Կարծես քեցամեաց բանակ մի յանկարծ ի մեզ սլանայ ,
Աղմուկ ամէն կողմ , մինչ խեղճ մոլորակն իւր լոյսն զլանայ ,
Հագիւ դադարին երբ դարձեալ նորա լոյսն ցոլանայ:

Բուք գիշերապահի որքան անարկու եղած են բազմաց .
Ի խոր լուրսեան ձայնի նոցա տխուր լուռելով հեռուանց .
Երէ քանց վերայ լուռի նոցա ձայն՝ վայ այն բնասնեաց .
Ջի գայն համարին չար գուռակ մահուան եւ աւերակաց :

Անհարժ անզգայ մեռելոց անգամ լռիկ գերեզման
 Քանի որդ մարդիկ վախճուցած է յոյժ ի դող փախստան .
 Ձի կարծեն գիշերն նոցա ուրուական ելնեն եւ կանգնին .
 Որով կենդանիք յանուանչ մեռելոց դողան սարսափին :

Որչափ էակներ կան մտացածին, որոց կը հաւտան .
 Եւ զգուշութիւններ կընեն վախճալով առանց ճննութեան,
 Այլեւայլ տեղեր տեսելով նոցա բուն բնակարան,
 Ինչպէս՝ բաղանիք, անշէն աւերակք եւ անկիւնք համայն :

Նոցա զօրութեան կուտան շատ դէպքեր եւ հիւանդութիւնք ,
 Ուստի գործ կածեն հմայք ու բժժանք եւ յուռութիւնք .
 Նաեւ մով քափել , օտարակ հեղուլ , «իմամա կիքմէք» .
 Իբր այսպիսեօք մեծ գործեր տեսնել քէն ոչ երբէք :

Այսպիսեաց վերայ հիմնեալ անտեղի անհիմն գաղափար
 Որով շատ մարդիկ չարէն դէպ ի չարն փախն կաղաքար
 Ձեզմէ ով երբեք չգիտեր քէ ոն ուսկից մտած է .
 Ո՛չ մարդկային խոր տգիտութենէն , ալ դու մտածէ :

Բայց միքէ չկան այդպիսիք եւ այժմ ի ներկայ դարուս .
 Քանի բազմաքիւք որք մնացած են անկիրք եւ անուս .
 Կերբան կուրօրէն տնութեանց ձորէն խաւարին լինը .
 Անդ բռնառաքար ոլբալ իրենց վրայ ծանրացած խիճը :

Դար լուսաւորեալ անուամբ կը պարծիսք, բայց դեռ փանիներ
 Միջին իսկ դարուց խաւարեալներէն բնաւ չեն տարբեր .
 Անուանի ուրուք վերայ լսեցին դեռ նոր ականջք մեր .
 Թէ «Քրիստոս մեծ է կամ Լուսաւորիչ» նա կը հարցունէր :

Ամպոց որոտումն կառնն Եդիպի կարծողներ նրբան ,
 Որք վասն ոռոգող անձրեւաց նորա յոսս իսկ կերբան .
 Եւ ի գիշերի քուղիկ լոյսերն յորժամ կը ցայտեն
 Քանիք զարմացած՝ կըսեն սուգ ինկաւ յերկնից կայանէն :

Թող հեքանոսաց անքիւ տնութիւնք, որոց հաւտալով՝
 Քուրմերն կախարդներն կը պատուեն նոցա միւրգ եւ հաւ տալով .
 Եւ կընեն զոհեր ու կըլլան զոհեր եւ զուր նահատակ .
 Տուգանաց նոցա եւ բռնառութեանց խորն չկայ յատակ :

Քրիստոնեայ ազգաց մէջ իսկ դեռ փանիք նախապաշարմանց
 Սեւաքոյր ամպոց եւ քանձ միգաց մէջ են բաւալած .
 Երբ հեմարտութեան արեւին նոյլ դարուս մէջ ներկայ՝
 Շատերուն մտքերն է լուսաւորած , ուրախ են հիմայ :

Օն արիք եղբարք տարածեմք զլոյսն ուր որ խաւար կայ .
 Ինչպէս անձկանօք կորոնեն մարդիկ քէ ուր աւար կայ .
 Այնպէս մեք բազմաց օգուտն ընելով բուն մեր առարկայ՝
 Աւխատիսք անդուլ , զի մեզ Տուողին տալու համար կայ :

Գ Ե Տ Ն Ա Շ Ա Ր Ժ

(Շարունակութիւն տես թիւ 50)

Տեղական և փոքր գետնաշարժք հաւանականաբար տեղի կունենան բնական քարանձաւներու պատճառաւ : Այսպիսի մեծ եւ խոր քարանձաւներու ձեղուններն իրենց վրայ կամող ջուրց շարունակական ներգործութեամբն վերջապէս վար կիյնան երբեմն . և այս անկմամբ կը ծագեցնեն տեղական շարժում մը : Սակայն ուրիշ բացատրութիւն մը հարկ կը լինի այն ընդարձակագոյն երկրաշարժից նկատմամբ որք հրաբխային չեն : Նշանաւոր երկրաբան մը այսպէս կը բացատրէ զանոնք : Ստոյգ է թէ երկրիս կեղեւին անեղ ծանրութիւնը մեծ զօրութեամբ կը ճնշէ կեղրոնական ջերմ զանգուածը , այս ճնշումը այն աստիճան է որ հազիւ կրնայ չափուիլ զօրութեան այն միութիւններով որ մեք մարդիկս երկրիս վրայ կը գործածեմք , եւ որք բոլորովին աննշան բաներ են այս ներքին ճնշմանց զօրութեան բով : Եւ երբ այսպիսի անեղ ճնշմամբ մը կը ճնշուին երկրիս խորերն գտնուած վիթխարի ժայռերն , կը պատահի երբեմն որ այդ ժայռերն ճնշման սաստկութենէն խորտակուին : Ահա այդ օրինակ խորտակում մը ամեն կողմ կը տարածէ շարժման ալիք մը որ երկրիս մակերեւոյթին վրայ իբր երկրաշարժ զգալի կը լինի : Երկամուղեաց համար ճեղքուած լեռներու մէջ շատ անգամ տեսնուած է որ այս կերպիւ ճնշեալ ապառաժներ կը խորտակուին պայծման գոչիւն մը արձակելով : Այդ ժայռերն երկար ատեն մեծ ծանրութեան մը ներքեւ ընկճած են եւ երբ բացուածք մը կը գտնեն իսկոյն կը խորտակին : Այսպէս ճեղքուած ապառաժներ տեսնուած են նոյն իսկ քարահանքերու մէջ . և եթէ այսպիսի խորտակումնք տեղի կունենան մակերեւոյթին

մին մօտերն , որքան աւելի տեղի պիտի ունենան նոքա երկրին խորերն , ուր ճնշումն այնքան զարհուրելի է :

Սակայն երկրաշարժէ տակնուվրայ եղող մարդիկ մեծ կարեւորութիւն չեն ընծայեր անշուշտ երկրաշարժին մասնաւոր պատճառին : Երկրաշարժներն իսկ ինչ պատճառաւ ալ որ ծագում առած լինին , մի և նոյն վրդովիչ եղանակաւ կը վարուին մարդկանց հետ : Ամեն տեսակ գետնաշարժերն ալ այս յատկութիւնն ունին որ ինքզինքնին կը տարածեն ամեն կողմ : Երբ լճակի մը մէջ քար մը նետեմք , ալիքներն կողմնակի կերպիւ կը տարածուին միայն , բայց երկրաշարժի շարժումներն ջրոյ ալեաց շարժման չեն նմանիր . սոքա կը տարածուին որպէս լոյսը կը տարածուի կանդեղէ մը դէպի վեր , դէպի վար , հորիզոնաբար և նաեւ խոտորնակի , շարժումը կը սկսի մէկ կեղրոնէ մը , և այն կեղրոնին չորս կողմը կը տարածուի . ասոր հետեւանքն այն է որ եթէ մարդ մը գտնուի այն տեղը ուր սկզբնական պայծումը կամ խորտակումը տեղի կունենայ , պիտի զգայ դէպ ի վեր ցնցում մը : Այսպիսի սաստիկ ցնցմանց ատեն՝ պատահած է որ սալայատակներու քարերն իրենց տեղէն հանուելով օդին մէջ վեր նետուած են : Ուրեմն եթէ կուգեմք երկրաշարժի մը կեղրոնական կէտը որոշել , պէտք է դիտեմք թէ որ տեղեաց մէջ առարկայք ուղղահայեաց գծով մը օդին մէջ կը նետուին :

Եւ այս կեղրոնական վայրէն որքան որ հեռի գտնուիմք , այնքան խոտորնակ կերպիւ կը հասնին մեզ շարժման ալիքներն եւ կզգացուին միայն իբր ծածանող շարժում : Շարժման այս խոտորնակութենէն ուրեմն կրնամք գիտնալ թէ որչափ հեռի կը գտնուիմք բուն շարժման կեղրունէն , եթէ խոտորնակութեան աստիճանը մեծ է , և կը շարժիմք զրեմէ հորիզո-

նաբար ինչպէս կը շարժին ծովուն ալիքներն, կը հաստատուի յայնժամ թէ շատ հեռի ենք շարժման կեդրոնէն: Այդ խոտորնակութեան աստիճանը կարելի է որոշել մինչեւ իսկ պատերուն վերայ եղած ճեղքուածքներէն եւ կամ թափած ձեւերէն, որք թէպէտ տան տէրերուն հասնելի չեն, բայց կրնան ըստ բաւականի ծառայել գիտնող երկրաշարժի կեդրոնին նկատմամբ տեղեկութիւն հաղորդելով: Հարկ է նաեւ յիշել թէ այս շարժումը ոչ թէ միայն կը ծաւալին հաստատուն երկրի մէջ, այլ ծագում կուտան նաեւ ծովային եւ օդային ալեաց: Գիտեմք թէ երկրաշարժի ազդեցութեամբ ինչ լեռնանման ալիքներ կը բարձրանան երբեմն ծովու վրայ, եւ պարիսպներու նման բարձրացած ջուրը ինչ աղէտներ յառաջ բերած է. երբեմն ցամաքէ աւելի կեանք եւ ստացուածք կորուսանելով: Իսկ օդային շարժմանց եւ ալեաց զլխաւոր արդիւնքն կը թուի լինել այն ձայներն որք երբեմն կը լսուին երկրաշարժի ատեն, թէպէտ ստոյգ է թէ հրաբխային երկրաշարժներու ատեն, երբեմն մեծ երկրաշարժը դեռ չհասած, ստորերկրեայ բումբիւններ կը լսուին:

Երկրաշարժը եւ ուրիշ նմանօրինակ շարժումը արագութեան տարբեր աստիճանաւ կը ճամբորդեն տարբեր նիւթոց մէջէն: Գտնուած է որ վառօդի պայծամաբ յառաջ եկած ցնցումը ամենէն արագ կը ճամբորդէ կրանիթի մէջէ. մէկ վայրկեանի մէջ 1640 ոտնաչափ տեղ յառաջանալով, եւ ամենէն ծանր կը ճամբորդէ աւազի մէջէ, մի և նոյն ժամանակի մէջ միայն 951 ոտնաչափ տեղ յառաջանալով: Պատահած են երկրաշարժը որ իրենց կեդրոնէն ճամբայ ելնելով խիստ մեծ արագութեամբ ճամբորդած են դէպի մէկ կողմն, մինչդեռ խիստ դանդաղ կերպիւ շարժած են դէպ յայլ կողմն, եւ այս նոյն իսկ հողին եւ

կամ ժայռերուն տեսակէն կը պատճառի: Նիւթոց բնութիւնը մեծ ազդեցութիւն ունի նաեւ վնասարեւութեան մասին: Ճամայիքայի Փօրթ Բուայեալ կոչուած քաղաքն, որ գրեթէ ամբողջովին կործանեցաւ 1672ի երկրաշարժին ատեն, հողի այս ազդեցութեան խիստ լաւ օրինակ մը կրնայ լինել: Քաղաքը շինուած է հաստատուն ճերմակ կրաքարի ցած թերակղզւոյ մը վրայ, որ ցամաքին հետ միացած է կիզիչ աւազի երկար եւ տապաղին պարանոցով մը, նաեւ ընդարձակ աւազուտ գոտի մը յօրինուած է այդ կեդրոնական կրաքարի կտորին շուրջն. այնպէս որ հին քաղաքին միայն կեդրոնը հաստատուն ապառաժի վրայ հիմնուած էր: Յորժամ երկրաշարժը հասաւ, կրաքարին վրայ շինուած տուները բուն կերպիւ ճօճուեցան, բայց վերջապէս մնացին անկործան, մինչ ընդհակառակն աւազի վրայ շինուած քաղաքն ամբողջովին կործանեցաւ, հողը թոյլ և անառաձգական լինելուն պատճառաւ: Մինչեւ ցայսօր այդ մեծ աղէտին աւանդական տոսկումը ջնջուած չէ արդի Ճամայիքայի մէջ, եւ հոն այցելող մը առաջին կիրակի աւուր պաշտամանց առաջին անգամ ներկայ զրոնուած միջոցին ահաւոր զգացմամբ պիտի դիտէ սովորական աղօթից մէջ աղերսանաց այս յաւելումն «Յերկրաշարժէ, ի մրրկէ և ի փոթորկաց փրկեն զմեզ Ամենաբարիդ Աստուած.» Այդ քաղաքին կործանիչ երկրաշարժին հետ կապակցեալ աւանդական պատմութիւն մը կայ որ նուազ հետաքրքրական չէ: Կը պատմուի թէ Կալտի քանուն անձ մը երկրաշարժի առաջին ցնցման ատեն գետնի պատռուածքի մը մէջ իյնալով կ'ընկնէր, սակայն գետինը երկրորդ անգամ ցնցուելով խեղճ մարդը երկրի ծոցէն դարձեալ դուրս արտաքսուելով ծովուն մէջ ձրգուեցաւ, ուր դէպ ի մերձակայ նաւակ

մը լողալով ազատութիւն գտաւ : Տեղական աւանդութիւնը կը հաստատէ թէ ուրիշ անգամ երբեք պատահած չէ որ մարդ մը երկրէն կուլ տրուէին վերջը դարձեալ դուրս ելնէ անկէ : Ինչ և իցէ, Կալտի 80 տարեկան էր երբ մեռաւ, և այս փոքրիկ արկածէն վերջը դեռ 47 տարի հետ ապրեցաւ : Արդեօք ինչքան յոգնեցուցած էին զինքը, կրկին եւ կըրկին պատմել տալով իւր պատմութիւնը :

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔ Ի ԼԻԲԱՆԱՆ

Լիբանան գրեթէ հարիւր մղոն երկայնութիւն՝ և իբր կէս միլիոն բնակիչ ունի այլ և այլ ազգերէ և ցեղերէ բաղկացեալ, որք այժմ խաղաղութեամբ կապրին ընդ իշխանութեամբ ընդհանուր կուսակալի մը զոր Վեհ. Սուլթանը կանուանէ հինգ մեծ տէրութեանց հաւանութեամբ : Ունի հազար գիւղ և քանի մը մեծ քաղաքներ : Միւրիոյ չորս մեծ գետերն անոր սահմանաց մէջ ծագում կառնուն և անոր լեռան նեղ անցքերուն մէջէն հոսելով արեւմտեան կողմէն կը թափին ի ծով, և արեւելեան կողմէն կը վազեն դէպ ի հովիտն Միւրիոյ և Դամասկոսի գեղեցիկ դաշտն :

Լիբանան Երբայական բանաստեղծից դրախտն էր : Արևելից վրայ ճառող թէ հին և թէ նոր ամենայն մատենագիրք կը վկայեն թէ նա բոլոր լեռանց մէջ անզուգական է, տեսարանի վեհութեան, արտադրութեան, ճոխութեան և կլիմայի մեղմութեան մասին : Զմեռը կը բազմի նորա զազաթան վրայ, աշունը նորա ուտոց վրայ, զարունը նորա գիրկը եւ յաւերժական ամառն նորա ստորոտը :

Ամառն ի Պէյրութ կամ ի Սիդոն, ի Տիւրոս կամ յայլ քաղաքս ընդ մէջ լեռինն ու ծովու՝ համանիշ է տապախտուն անշարժութեան հետ, թէպէտ՝ ջերմաչափը հազիւ երբեք իննսուն աստիճանի կը

հասնի ստուերի մէջ, սակայն շատ ամիսներ կը մնայ 85 աստիճանին վրայ տիւ և զիշեր, առանց անձրևի և առանց զովացուցիչ հողմերու : Ոչ մի ամպ կը մեղմէ ջերմութիւնը կամ կը խափանէ արեգական փոցափայլութիւնն. նուրբ փոշին կը թափանցէ աչաց և ականջաց մէջ, և կը ստիպէ զմարդիկ որ ասկէ պաշտպանուելու համար տանց մէջ փակուին : Ծովեզրին վրայ վազուն ջուր չկայ, չկայ ո եւ է տեսակ դալարութիւն, ի բաց առեալ ծաղկանց այն փանաքի պարտէզն ուր յասմիկն սակաւամիւ նաւրնջենեաց և լեմոնենեաց հետ միասին կապրի այդ անանձրև ջերմութեան վեց ամսոց մէջ : Բայց ամառն ի Լիբանան մշտնջենական զարուն մ'է : Անհամար աղբերք կ'ոռոգեն գերկիրն ընդ միշտ, և բլրոց կողերն թթենեօք, որմատնկովք և ձիթենեօք պճնազարդեալ կը զուարճացնեն զաչս :

Ամենէ աւելի զուարճութեան տեղերն են Միջերկրականին վրայ նայող լեռան կողին վրայ, որք երկու երեք հազար ոտնաչափ բարձրութիւն ունին եւ երկուքէն մինչեւ հինգ ժամ հեռի են ի Պէյրութէ : Սորա ամենեքին ջրոց առատ աղբիւրներ ունին : Յուլիսի սկիզբներն կսկսին երեւիլ ծանրաբեռնեալ ջորիներու երկար շարքեր որք ճանրայ կելնեն Պէյրութէն : Նօճեաց այն անտառին մէջէն, որ կը զարդարէ քաղաքին արուարձաններն, եւ ոլորտապտոյտ շաւիղներէ այն քարավաններն վսեմ հանդիսիւ եւ ծանրախաղաց շարժմամբ կը յառաջանան : Սոցա արագութեան չափն է ժամը երեք մղոն. կենդանիներն բեռնաւորուած են իրենց մէկ կողմն սըն, տուկներ եւ միւս կողմն տղաքներ ունենենալով : Կիներն եթէ զօրաւոր են, ջորիներու վրայ կը նստին, իսկ եթէ ոչ՝ մարդիկ ծածկեալ ամոռներով ուսերնուն վրայ առած կը տանին զանոնք, եւ աս

կերպիւ այս ամառնային այցելութեամբ, կամ երեկոյին արեգական մարը մտած ատեն եւ կամ արշալոյսին կերթան կը հասնին Լիբանանու այն հաճոյսից գիւղերէն մին, ուր նախապէս վարձուած է տուն մը : Ամարանոց լինելու սահմանուած գիւղերու բնակիչներն տարւոյն այս եղանակին մէջ իրենց տուններն կամ մասամբ եւ կամ ամբողջովին վարձու կուտան : Յիշեալ տուններն պատուական են. եւ երբեմն բնակարաններն եղած են այն հին աւատական իշխանաց որոց ընտանիքներն դարերով իշխեցին Լիբանանու ցեղերուն վրայ : Պատուհանք երկանեայ վանդակներ ունին եւ բանտի երեւոյթ կընծայեն : Տախտակամածներն շաղխով խառնուած աւազէ եւ կարծրացած տղմէ շինուած են :

Այն բազմաթիւ գիւղերէն մին նկարագրելն բաւական է բոլոր գիւղոց վրայ գաղափար մը տալու համար. թէպէտ պէտք է գիտել թէ մէն մի գիւղ իւր յատուկ հրապոյրն ունի : Լեբան կողին վրայ զետեղեալ այդ գիւղերն սքանչելի տեսարան մը կընծայեն աչաց. երբ մարդ դէպ ի վայր նայի բոլոր լիւան զառ ի վայրն այգեստաններու դալարութեամբ զգեստաւորեալ կը տեսնէ եւ երբ նայի ի վեր նմանապէս կը տեսնէ որթատունկեր որք ամեն կողմ կը ծածկեն : Յարեւելս ճէպէլ Քէնիաի եւ ճէպէլ Սիւնիի փառաշուք բարձրութիւններն կը բարձրանան մինչ յինն հազար ոտնաչափ բարձրութիւն, եւ թէպէտ անոնց ձիւնապսակ զազաթան հասնելու տասը ժամ քայլել հարկ է. բայց այն Սիւրիական մաքուր օդին մէջ կը թուի թէ շատ հեռի չեն : Դիմացի բլրոյն ուսոց վրայ Պէյրութ յստակ կերպիւ կերեւի քսան մզոն հեռաւորութենէ. անոր սպիտակափայլ տուններն կը շողշողան եւ անոր բրբմագոյն աւազները կը բոցափայլին արեգական լուսոյն մէջ, մինչ լայնա-

ծաւալ հորիզոնն իւր նոյնութիւնն կը կորուսանէ կապուտակ միջերկրականին մէջ, մինչեւ որ մայրամուտ արեգակն ի տես կը բերէ Կիպրոսի լեռնային շրջագիծներն որք ծովեզրէն հարիւր քսան մզոն հեռաւորութիւն ունին : Ամեն կողմ սքանչելափառ տեսարաններ կրնայ տեսնել մարդ : Կանգնելով Դամասկոսի ճանապարհին արեւելեան կողմն մեծ ժայռի մը վրայ՝ որ ծովէն երեք հազար ոտնաչափ բարձր է, երկու հազար ոտնաչափ վարը գտնուող ներքին հովտի մը վրայ կրնայ նայիլ, ուր նոճեաց խումբեր եւ անտառներ եւ մետաքսի մեծ գործարաններ ունեցող զեղատեսիլ գիւղեր կը զարդարեն զառ ի վայրերն : Վաղեմի ազնուականութեան դղեակներն կը կենան իբր հակապատկեր գաղիական գործարանաց յորս կազմակերպեալ աշխատութիւնը աւատական ժամանակաց գերելարութեան տեղն բռնած է : Մարդոյս աչքը կը հրապուրի երբ կը դիտէ թմենեաց եւ ձիւնեաց հողաբլուրներն եւ յետոյ կը բարձրանայ մինչեւ վեհաշուք ու յաւերժական լեռան ձիւնափայլ զազաթն :

Ի Լիբանան, ամառան հրապոյրներէն մին է այն ամպեղէն զգեստոց զանազանութիւնն զորս իրենց վրայ կառնուն այս բարձրութիւնք : Սորա ամեն օր մի նոր զգեստով զգեստաւորեալ կերեւին : Երբ արեգական դեգերող շառաւիղներն անոնց ձիւնապատ գլխոց վրայ կը ճառագայթեն, եւ թեմեւ, խայտալից ամպեր կը կախուին նոցա կողից վրայ, կամ կը հալածեն զիրեար որպէս կընեն տղայք ծերունւոյ մը ծնագաց շուրջն, այդ հեշտալի երեւոյթն աւելի կը քաղցրանայ հովտաց խորին ստուերին հակապատկերովն : Այս վերին սահմանաց օդին մէջ կենանք զուարճալից է : Երբեմն կը պատահի որ ստորնագոյն սահմաններէն կուգայ տասանող, իջնող եւ բարձրացող

եւ հազարաւոր ձեւեր առնող ամպոց ծով մը եւ աստիճան առ աստիճան վեր բարձրանալով կը հասնի վերը կանգնող հանապարհորդին ոտքին, եւ իւր մէջին եւ ահարկու ծալքերուն մէջ կը փաթուծէ զնա՝ բաժանելով զայն ամեն շրջակայ առարկայներէն եւ բացարձակ միայնութեան մէջ թողլով, բայց երբեմն ալ այդ ամպերն իրենց ոսկեղէն եւ բոցագոյն զգեստներն կը հագնին, եւ ալեծածան ծովէն վեր՝ այդ բարձրագոյն սահմանաց մէջ, այլ իմն կոհակալից Ուլկէան ի տես կը բերեն, յայնժամ այդ աննկարագրելի գեղեցկութենէն մարդ ամբողջովին կը յափշտակուի: Եւ եթէ սպասուի անդ մինչեւ լուսինն ելնէ եւ ամպերն ծածանելով յառաջանան եւ լցունեն հովիտներն արծաթեայ հեղեղով, եւ երբ լերանց կատարներն որպէս թէ այդ հեղեղներէն դուրս ելնեն, յայնժամ բնական է խորհիլ որ եթէ նոր երկինք եւ նոր երկիր մեզի աւելի գեղեցիկ բան մը պիտի ցոյց տան անշուշտ զանոնք գնահատելու համար ալ նոր կարողութեանց պէտք պիտի ունենամք. քանզի այնքան հրաշալի են այդ ի տես եկած գեղեցկութիւնք որ կը թուի թէ մեր ներկայ կարողութեամբք աւելի գեղեցիկն տեսնելու կարողութիւն չունիմք:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԱՄԵՆԷՆ ՇԱՐՈՒՍՏ ՄԱՐԿԵ

Վանտըրպիլթ իւր մէկ մտերիմ բարեկամին ըսած է թէ 194,000,000 տօլարի հարստութիւն ունի: Կրնայ բաղդատաբար հանգիստ կեանք մը վարել, իր ունեցած 12,000,000 տօլարի տարեկան եկամուտովն: Իւր բոլոր եկամուտներն ի հաշիւ առնելով օրական շահն է 28, 333 տօլ. եւ 25 սէնթ: Մէն մի ժամ 1, 180 տօլար եւ 59 սէնթի նոր հարստութիւն մը կը բերէ. եւ մէն մի վայրկեան իրեն համար 19 տօլ եւ 67 սէնթի յաւելեալ շահ մ'է:

ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Կ Ա Մ

ԲՈՂՈՔԲ ԶԳԱՅԱՐԱՆԱՑ

(Շարունակութիւն տես թիւ 46)

Նախնի ժամանակներէ սկսեալ մինչ ցներկայ դարս, ազգեր, կառավարութիւններ, մարդկային կենաց դէմ գործածելու եւ զայն ջնջելու համար, հնարած են բազմատեսակ գործիներ յորս դեռ տեսնուած չէ այնքան անեղ գործիք մը, որ մարդկային կեանք ջնջելու գործոյն մէջ հաւատարի այն զարհուրելի ախտերուն որք ծնունդ կառնուն հեշտութեան դիցուհւոյն, Ափրոդիտեայ, հետեւողաց մէջ, եւ որք կը կոչուին Ափրոդիտեան ախտք:

Գաղիական ըսուած ախտն այս կարգին մէջ զխաւորն է որոյ վրայ միայն խօսելով միւսներուն վրայ եւս լաւ գաղափար կրնամք ունենալ:

Գաղիական պժգալի ախտն, դարուց ի դար ամեն սեռէ եւ հասակէ առած է եւ տակաւին պիտի առնու բազմաթիւ զոհեր, քանի որ մարդիկ իր ժանիքներէն փրկուելու համար անզգոյշ եւ անպատասպար վիճակի մէջ կը գտնայ:

Թէեւ յայտնապէս չերեւիր այն քստմնելի զարհուրելի սպանդանոցն ուր կը կատարուին այս անեղ զոհագործութիւններն, սակայն ով որ ուշադրութեամբ կը դիտէ այս ախտին գործած աւերութեանքն պիտի համոզուի թէ սպանդանոցէ առաւել սոսկալի բան մը եղած է այն բազմաթիւ անձանց: Ո՞ր աստիճան քրտմնելի ախտ մը ըլլալու է այն որուն պատճառած աւերութեանքն մինչեւ յաջորդ սերէզոց ոսկրներուն ազդելու բնութիւնն ունին:

Գաղիական ախտի գոյութիւնը այն կանանց լիտի եւ եպերելի շնացողութիւններէն կսկսի, որոց բնակավայրն պռնկանոցք են: Այսպիսիք իրենց յանձին

սերմանած ախտերուն դժնեայ պտուղը մի կողմանէ հեծուծեամբ կրելու ատեն, միւս կողմանէ ալ գրեթէ առանց բացառութեան իրենցմէ հեշտութեան յագուրդ խնդրելու համար դիմող պատանեաց, երիտասարդաց և ամեն հասակի անձանց նոյն մահաբեր ախտին թոյնը կը հաղորդեն, և չունին ուրիշ գործ կամ վաստակ այլ միայն դարանամուտ լինել մարդուն կենարար արիւնն թունաւորելու:

Անոնք որք անգամ մը՝ այս ախտով վարակուելէ վերջ փոյծ չեն ըրած հիմնովին բժշկուելու համար անմիջական դարմաններու դիմել, և եթէ թողած և հնացուցած են զայն, ո՛չ միայն իրենց անձերն նոյն ախտի զոհ տուած, այլ նաեւ իրենց զաւակաց մահահոտ ժառանգութիւն մը թողած են, որոց թոյնը սերնդէ սերունդ փոխանցական ըլլայն կապացուցանեն բազում կենդանի օրինակներ: Երանի՜ թէ ընթերցողը կարող ըլլային յիշեալ նողկալի ախտին վարակիչ բնութեան բազմաթիւ փորձերը նըկարագրող տեղեկագրերն աչքէ անցունել, ուր պիտի տեսնային թէ՛ այս ախտն ուրիշ ամեն ախտերէ աւելի վնասաբեր ազդեցութիւն մը ի գործ դրած է մարմնին բոլոր անդամոց վրայ:

Գաղիական ախտն կը թունաւորէ և կապականէ զարիւնն, կը խոցոտէ լեարդը և թոքերն, կը հալեցունէ զուղեղս և գերիկամունս, կեղծանէ մորձն և մարմնոյ բոլոր փափուկ գործարաններն, ոսկորներն իսկ կրնայ մաշեցունել, վերջապէս գեղեցկաց դէմքերն կայանդակէ, շունչը զարշահոտ կընէ այնպէս որ ամենայնիւ անյարմար և զգուելի կընէ ենթակայն քնկերական կենաց, և ինչպէս որ աստին ցեղին կերակուր կըլլայ նոյնպէս այս ախտէն բռնուող անձը անոր կերակուրը կըլլայ: Երբ անբան անասնոց այս կարգի ախտերէն բոլորովին զերծ ապրելն և ընդհակառակն իմացական և բարձրագոյն դասուն վերաբերեալ մարդոց ենթակայ ըլլալն ուշադրութեան առնուի, ինքնին ի յայտ կուգայ

սա անառարկելի ճշմարտութիւնը թէ անասունը ըստ ազդարարութեան իւրեանց զգայարանաց, բնական շաւղի մը մէջ լաւագոյնս գիտեն գործածել իրենց կիրքերն ու բաղձանքներն, քան այն մարդիկ որ խիզախաբար բնութեան պահանջած շրջանակէն դուրս նետուելու և տեսակ տեսակ մոլութեանց մէջ իյնալու անխոհեմ ձգտմամբ իրենց և իրենց սերնդոց կեանքը կը թշուառացունեն:

Խիստ ցաւալի իրողութիւն մ'է գրեթէ որ ամեն կողմ կրնան տեսնուիլ այս ախտէն վարակեալ բազում անձինք որոց հառաչանաց արգահատելի ձայնն կը հասնի մեր ականջաց, և որք անզգոյշ քայլով և անաւանձ կրիւք իրենց վրայ բերած են այն չարիքներն:

Ուստի ո՛չ միայն մարդկային զգայարանաց ազդարարութեամբ, այլ մանաւանդ այն իրական օրինակներովն ալ պէտք է մարդիկ յորդորուին զգոյշ ըլլալ և պահպանուիլ սոյն ախտի մահաբեր ժանիքներէն: Մարդիկ մեծապէս պիտի օգտին եթէ իրենց մոլեկան կենցաղն բաղդատեն կենդանեաց հետ և նաեւ իրենց զգայարանաց ազդարարութիւններն և յորդորներն յարգեն և ըստ այնմ ապրին: Անոնք որ դժբաղդօրէն այս ախտին ենթակայ եղած են առանց ախտին բժշկելի վիճակներու պատեհութիւններն կորսնցնելու, փութալու են դիմել հմուտ և փորձ բժշկաց և համբերատարութեամբ անոնց խնամոցը տակ մնալու, և ճշգրտէն կատարելու են այն հրահանգներն որք հիւանդութեան միջոցին կը յանձնարարուին բժիշկներէն առ ախտաւորս, մինչեւ որ ապահով ըլլան որ գործածեալ դեղօրէից միջոցաւ ամենայնիւ ջնջուած է արեան մէջ եղած թոյնը: Սա եւս պէտք է յաւելուլ թէ, ախտացելոց ընտանիք և թէ ծնած ու ծնանելի զաւակունք սոյն ախտէն վարակուելէ և զայն ժառանգելէ ապահով պահելու համար բժիշկներն ունին պահպանողական հրահանգութիւններ զորս սրտորաստ են տալ իրենց դիմողներու:

Ա. Գ. ԹԱՀՄԱՋԵԱՆ

ԿՈՄՍ ԿՕՆ ՍՕԼԹԲԷ

(Շարունակութիւնն 50)

Մօլթքէի կեանքն կ'անցնի բազմազգայ կանոնաւորութեամբ, որովհետեւ հակառակ իւր ծերութեան, իր աշխատութիւններն նուազած չեն բռնաւ, իր ժամանակը բաժնուած է Պէրլինի և իր տան մէջ ի Բրէյնօ: Ամառ և ձմեռ Մօլթքէ կը մտնէ իր աշխատութեան սենեակն երբ ժամացոյցն եօթն (ըստ Եւրոպ.) կը հնչէ. հոն կը խմէ իր առաւօտեան սուրճն, կը ծխէ սիկար մը և կը գրէ մինչև ինը. յանժամ իր գործի նամակներն կը բերուին իրեն, զորս կը կարդայ և կը խորկէ: Ապա կը հագնի իր համազգեստն և ՎՎին պատրաստ է ընդունելու իր օգնական պաշտօնեայններն անոնց տեղեկութիւններն լսելու և իր հրամաններն տալու: Աշխատութեան միջոցին ինք պարզ ճաշ մը կընէ և երբ պաշտօնեայք մեկնին, իր գործիւնն կսկսի վերստին մինչև երկուք, երբ գործն մէկ կտրմ կը դնէ: Ապա կ'ընդունի բարձրատիճան պաշտօնեայններն և կը լսէ անոնց տեղեկութիւններն. երբ այս կաւարտի, որ պարագայից համեմատ կընայ երկայն կամ կարճ ըլլալ, Մօլթքէ պտոյտի կերթայ: Տարօրինակ բան մը չէ հանդիպիլ իրեն Պէրլինի բազմազգայ փողոցներուն մէջ խանութներուն պատուհաններէն ներս նայելով, որ իրեն համար մասնաւոր հրապոյր մ'ունենալ կը թուին. ժամը չորսին սակաւապէտ ընթրիք մը կընէ իր ընտանեաց հետ, որոյ համար այս ժամն ամենէն երջանիկն է: Յայնժամ Մօլթքէ կը մտնայ իր լռասէր բնութիւնն և իր զուարթ խօսակցութեամբ կ'ըմայլեցնէ իր խօսակիցներն: Հինգէն վեց դարձեալ կը նուիրէ իր ժամանակն գրութեան, եօթնէն մինչև ութն լրագիրներն կը կարդայ: Ութին անդամ'ալ կը միանայ իր ընտանեաց թէյի սեղանին շուրջն, ուրկէ վերջ կը

խաղայ վիշտ, յորում մեծ ռազմագէտն բնականաբար շատ ճարտար է: Խաղը աւարտելէն վերջ երեկոն սովորաբար կը վերջանայ երաժշտութեամբ, որուն սիրահարն է Մօլթքէ: Տասն և մէկին կառանձնանայ հանգստանալու:

Բրէյսօի մէջ աւելի պարագոյ ժամեր ունի, շատ յարած է իր փոքրիկ տղարակին և առաւօտեան կանուխ ժամերն կանցնէ իր գործաւորաց վերայ հսկելով: Պարտէզն ալ կ'ընդունի իր անձնական ուշադրութեան օգուտներն, կը խնամէ և ի մասնաւոր իր մատաղ առնկներն, զորս կը հաւաքէ և կը պաշտպանէ այնքան խնամքով, իբր թէ նորահաւաք զօրաց գունտ մ'ըլլային: Իր ձեռքով կը կտրէ տկար կամ մեռած ճիւղերն. փոքր ինչպէս մեծ իւրաց մէջ սպարապետն կ'ատէ ամեն ինչ որ տկար է և անյարմար իր գործին կամ նպատակին: Որչափ ատեն որ իր կինն կ'ապրէր, միշտ կ'ընկերանար իր ամուսնոյն այս գործոց մէջ և իր յիշատակն է որ այնպէս Բրէյսօի կը կապէ ՂՄօլթքէ. իր պարտիզին մէջ բարձրութեան մը վրայ կանգնած է համեստ մատուռ մը յորում կը հանգչի իր ամենասիրելին: Խորանին առջև դրուած է պարզ դեղնագոյն դադաղն միշտ ծաղկանց փունջերով ծածկուած, որոյ մօտն քանդակուած է Փրիչին պատկերն իր ձեռքերն օրհնելու համար տարածած: Այս պատկերին վերև կը տեսնուի Ս. Պօղոսի խօսքն « Սէրն օրինաց կատարումն է »: Մօլթքէ միշտ իր քով կը պահէ այն մատրան բանալին, Բրէյսօ գտնուած միջոցին օրուան իր առաջին և վերջին ուտոյան է գէպ ի բլուրն ի վեր հաղորդակցելու իր սըրտին և իր մեռեալ կնոջ հետ խիստ յաճախ երբ իր զբաղմունքն կ'ստիպեն զինքն սովորականէն աւելի մնալ ի Պէրլին, նա այցելութեան կերթայ այս մատուռն, ուր մի քանի ժամ անցընելէ վերջ կը վերադառնայ: ՇՐՆ.

ԱԶԳԱՅԻՆ

Խորին ցաւ կ'զգամք որ Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր հիւանդութիւնն վերջերս առաւել ծանր երեւոյթ մը առաւ. եւ կ'իմանամք թէ, իւր հիւանդութեան պատճառաւ մատուցած հրաժարականն վերջապէս ընդունուելով՝ Ռուսաց Չարէն կայսերական հրաման ելած է դարձեալ ընտրութիւն կատարել յէջմիածին եւ Գեր. Մելքիսեդեկ Մուրատեանի ուրիշ ընտրելի մը եւս յաւելցնելով ներկայել երկու անուն Չարին՝ օրպէս զի նա երկուքէն մին կաթողիկոս հռչակէ ըստ տըրամադրութեան Պալատէնիայի:

Աւետ. Ժողովրդեան Վարչական Ժողովոյն կողմանէ չորս տնձէ բաղկացեալ պատգամաւորութիւն մը ներկայացաւ արդարութեան նախարար Բարձր. Հասան Ֆէհմի փաշայի տնցեալ եւ. օր, Ազգապետի խնդրոյն նկատմամբ տեղեկութիւն ստանալու: Նորին վսեմութիւնն սիրալիր ընդունելութենէ մը յետոյ ինչ ինչ հարցումներ ըրած է նախկին Ազգապետին հրաժարելուն վրայ, եւ դո՛հ լինելով առած պտասխաններուն, խոստացած է մի քանի օրէն յատուկ դրութեամբ հաղորդել Վարչութեան Բ. Դրան որոշումն:

ՀԱՅԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ՌՈՏՈՍԹՈՅ

Հայկեան վարժարանս բաւական յաջող եւ նախանձելի վիճակաւ յառաջդիմելէն վերջ. գրեթէ տարի մը առաջ. վարժարանին Տնօրէն-դաստոռին հրաժարելով, եւ ցարդ մի կարող եւ յարմար յաջորդ չկրնալ գտնալնուս համար, վարժարանս օր ըստ օրէ յետադիմելով ցաւալի վիճակի մը մէջ մնաց:

Ուրախութեամբ կը ծանուցանեմք սակայն, որ Ապրիլի մէջ, Ազգայնոց Ս. Յովհաննեան վարժարանի հայկաբան Մեծ. Ստեփան էֆ. Ապաղանեանի եւ Թուարան Մեծ. Աւետիս էֆ. Թաճեանի հետ մի մասնաւոր կարգադրութիւն մը ունենա-

լով, յիշեալ երկու յարգելի երիտասարդ պաշտօնեայք ամեն օր Հայկեան վարժարանս այցելելով բարձրագոյն կարգերու Հայերէնի եւ Թուարանութեան դասերն կը նայէին, եւ սոցա հաւատարիմ եւ անխոնջ աշխատութեան արդիւնքն տեսնելէյալ երէկ կատարուած քննութեան առթիւ, որոյ վասն մեր խնդակցութիւն եւ շնորհակալութիւն կը մատուցանեմք նոցա, Հազարարձութիւնն եւս իւր դուհունակութիւնն ու շնորհակալութիւնն յայտնելով, մէյմէկ նուէրներով պատուեց զԱպաղանեան եւ զԹաճեան էֆէնտիներն:

Թէեւ այսպիսեալ հայթայթուած էր վարժարանին բարձրագոյն կարգերու ուսանողաց համար կարող այցելու դասատուներ, եւ այդ մասին պէտք եղած կարօտութիւնքն լեցուած էին, նկատելով սակայն որ միւս կարգերու եւ այլ ուսմանց դասախօսութիւնք շատ յետնեալ եւ արդահատանաց ու կարեկցութեան արժանի վիճակ մ'ունէին, ստիպուած էինք ընել մի հիմնական բարեփոխում եւ կարգադրութիւն, եւ ունենալ մի կարող Տնօրէն-դաստոռ որ կարենայ հսկել վարժարանիս յառաջդիմութեան եւ բարեկարգութեան, միանգամայն դասախօսելով Բնագիտութեան, Աշխարհագրութեան եւ Պատմութեան կարեւոր ուսումներն եւս:

Երախտագիտական սխրտաւորութիւն մ'է շնորհակալութեամբ եւ դուհութեամբ յիշել զՊատ. Իգնատիոսեան, Մարգուարնու այժմու Պատ. Հովուին բարեսիրտութիւնն, որ վարժարանիս սոցն վիճակ լըսելով, բարեհաճեցաւ օգնել մեզ. յանձնարարելով Հայկեան վարժարանի համար մի տնօրէն դաստոռ, որ այժմ Պօլիս գլուխուելով ի մօտոյ քաղաքս գալու վրայ է:

Լիայոյս եմք որ նորեկ Տնօրէն-դաստոռի ջանիւք եւ անձնուէր աշխատութեամբ. վարժարանս իւր տնցեալ փառաց եւ յառաջդիմութեան պիտի բարձրանայ, որով եւ մեք եւս պիտի կարենամք վարժարանի փայլուն եւ ծաղկեալ

վիճակի նկարագրութիւնն եւս ընել Յիւ-
րակնի ընթերցողաց եւ քաւել մեր ներ-
կայ յօդուածի մէջ տեսնուած անպատե-
հութիւնք, եթէ կան:

ՄԻՀՐԱՆ

2 օգոստ. 1884

Ռոտտոթոյ

ՄԱՀԱԳՈՅԺ

Ռոտտոթոյի Աւետարանական ժողո-
վուրդն, անսխալութեամբ կորուստ մ'ու-
նեցաւ յուլիս 17/29 Գ. զ. Պ. Միրի-
ճան Ուրթաթեանի ի Տէր ննջելով:

Սա ծնած էր 1826ին եւ յարած էր Ա-
ւետարանականութեան հալածանաց եւ
նեղութեանց դառնագոյն օրերու մէջ,
եւ մինչ ցմահ անխախտ եւ հաւատարիմ
մնաց յաղթելով ամեն տեսակ նեղու-
թեան եւ տառապանաց:

Պ. Միրիճան 1862 յունվ. 18ին եկե-
ղեցւոյս անդամակցեցաւ եւ 1867ին Սար,
կաւագ ընտրուելով, իբր երկու տարի
հաւատարմութեամբ վարեց սոյն պաշտօ-
նէութիւն: Թէեւ ինքն աղքատիկ, բայց
էր այլ զօրաւոր հոգւով, եւ Ս. ժողո-
վարանի թաղի եղբարց մէջ նշանաւոր
գիրք մը ունէր: Նոյն թաղի կիրակ.
դպրոցի առաջնորդոյն էր եւ ի բացակա-
յութեան Հովութիւն, ամպիտը կը լեցը-
նէր շատ տարիներէ ի վեր:

Իբրեւ մարդ՝ ունէր իւր թերութիւնք,
այլ էր մտացի՝ հետաքննին խուզարկու,
աշխատասէր. թէեւ քիչ ուսեալ:

Սա երկրագործութեամբ ապրելովն,
երեկոյ մը, յունիսի սկիզբներն, դաշտէն
տուն վերադարձած պահուն կատղած
ղեկաւորակն մը կը խածնուի: Բնութեամբ՝
ուժեղ եւ զօրաւոր կազմութեան տէր լի-
նելով՝ եւ չխորհելով թէ մի գուցէ գետ-
նաշունը (եկր-ֆոքեյի) կատղած լինի. ա-
ռած վերքը կը դարմանէ որ քիչ ատենէն
կը դոցուի, մինչդեռ թոյնը իւր արեան
երակաց մէջ կը ծաւալի առանց իւր գի-
տութեան:

Յուլիս 15ին բաւական տկարութիւն
կ'ըզոյց յանկարծ, եւ չորս օր միայն հի-

ւանդ պառկելով, յուլիս 17/29 Գ. զ. ա-
ռաւօտ իւր հոգին կը յանձնէ զայն պար-
գեւոյին:

Պ. Միրիճանի սոյն հիւանդութիւնն ե-
կեղ. Հոգարարութիւնն լսելով, անմի-
ջապէս երկու բժիշկներ տանելով՝ շատ
աշխատեցաւ փրկել հանգուցեալ եղբայ-
րըն, այլ ամեն. շատ ուշ էր ատենն.
զի յառաջմանէ չգիտցուելով չէր դար-
մանուած, եւ այլ եւս ատենն անցած էր
ամէն դարմանի:

Հանգուցեալը իւր մահուան նախորդ
երեկոյին, շուրջը գտնուող բարձրութեան
շատ գեղեցիկ հոգեւոր խորաններ խօսած
է նկատմամբ կենաց ունայնութեան եւ
փրկութեան համար ունեցած կարօտու-
թեանն եւ որ յայտարարած է թէ ին-
քը կը հաւատայ որ փրկուած է արեամ-
բըն Բրիտանի. «կը ցաւիմ սակայն որ
պէտք եղածին՝ չայի ձեզ քարոզելու պար-
տաւորութիւնս կատարած չեմ» ըսած է:

Կատաղի կենդանիէ թուեաւորեալ մէկ
մը, շատ ցաւալի եւ երկարատեւ առ-
ժանելի նեղութեամբ լի թշուառ մահ
կ'ունենայ. դժբաւասն Հայր իւր այս հա-
ւատարիմ ծառային նեղութեան եւ ցա-
ւոց օրերն կարճեցուց սակայն, մեղմա-
ցուց նորա ցաւերն եւ հիւանդութիւնն
եւ շուտով իւր քովն առաւ:

Հանգուցեալն այրի կնոջ, 4 արու զա-
ւակաց եւ ամուսնացեալ աղջկան եւ վե-
սան Մեծ. Ս. Մ. Գառապեանի որք այ-
ժմ կը գտնուին ի Կարին, կը մաղթեմք
յերկնից մխիթարութիւն:

ՄԻՀՐԱՆ

1884 Օգոստոս 4

Ռոտտոթոյ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Մեծ. Տօք. Մ. Բ. Իւթիւճեանի խում-
բագրութեամբ հրատարակեալ ԹԱՆԳԱ-
ՐԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ անուն տետրերու
առաջին տարւոյ ութերորդ թիւն այս
սնդամ հրատարակուեցաւ, պարունակե-
լով հանգուցեալ մեծանուն Գ. Զարիֆի
կենսագրութիւնն եւ նորա պատկերն:

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

Օգոստոս 1/13 1884 թ.

Մախոսուէի Ընկերութեան Տօլմա-
Պաղէ՛ն անուն շոգենաւն Օսմանեան Մի-
ջադգային թղթատարութեան տրամա-
դրութեանը ներքեւ դրուած լինելով՝
անցեալ չաբաթ օր առաջին անգամ վառ-
նա փոխադրեց թղթատարական պայու-
սակն: Թղթատարութեանց վերատեսուչ
Իզզէթ էֆէնտի եւս Պուլկար թղթատա-
րութեան անսէին հեռագիր մը ուղղած
էր խնցունելու որ կնքուած պայմանա-
գրի մը համեմատ արգիլուի օտար թղթ-
թատարութեանց պայուսակներու վառ-
նա փոխադրուիլն Ռուսճուքի երկաթու-
ղեաւ: Տօլմա-Պաղէ՛ն շոգենաւուն մէջ
ճամբորդ չգտնուելուն համար, առանց
Դավադի առջեւ քարանթինա սպասելու
սլիտի կարենայ կրսուէր իւր երթեւեկու-
թիւնը արագապէս կատարել վառնայի
եւ կոստանդնուպոլսոյ մէջ: Իսկ դըժ-
բաղդաբար յիշեալ շոգենաւն մեքենային
խանգարման պատճառաւ, ուչ հասեր է
վառնա, հետեւաբար Եւրոպական կա-
ռախմբին մեկնելէն յետոյ. թէպէտ Պուլ-
կարիոյ թղթատարութիւնը սրարչաւ յա-
տուկ կառախումբ մը ճամբայ հաներ է,
որպէս զի Օսմ. Միջադգային թղթատա-
րութեան պայուսակն ժամանակին հասնի
ի Ռուսճուք, բայց այս յատուկ կառա-
խումբն եւս չէ կրցած հասնիլ Պուքրէ-
չէն մեկնող կառախումբին ըստ Էքսթրէ-
սի տեղեկութեանց: Օտար թղթատա-
րութեանց պայուսակներն դարձեալ
Լոյտի շոգենաւով մայրաքաղաքս հասան:
Երեքշաբթի օր Մախոսուէի Շեքեֆ-Բե-
ռան շոգենաւն փոխադրեց Օսմ. Միջադ-
գային թղթատարութեան Եւրոպական
պայուսակն ի վառնա, եւ ցաւալի է որ
այն ալ անյաջող ելաւ Պուքրէչի կառա-
խումբն ճամբայ ելնելէն հինգ ժամ վեր-
ջը հոն հասնելով:

Թուրքիոյ օտար թղթատարութեանց
պաշտօնատեղիներու փակման խնդիրը
տակաւին առ կախ կը մնայ, քանզի եւ-

րօպական մեծ տէրութեանց դեսպանը
համախորհուրդ ծանուցագրերով յայտա-
րարած են թէ՛ հակառակ Բ. Դրան
պատճառաբանութեանց, իրենք չեն կըր-
նար ընդունիլ զայն եւ հաստատապէս
որոշած են թուրքիոյ մէջ իրենց նամա-
կատուններն բաց պահել: Նոյն ատեն Բ.
Դուռն եւս իրաւամբ կը պնդէ եւ ան-
յողդողդ կը մնայ իւր որոշման վրայ:

— Դասըմ-Փաշայի վնասաբեր կոյանո-
ցին փակման խնդրոյն վրայ որ բաւա-
կան ատենէ ի վեր կը գրուէր լրագրաց
մէջ եւ կը խոսուէր, գոհութեամբ կիմա-
նամբ որ վեցերորդ շրջանակի թաղապե-
տութեան նախագահ Պլաք պէյի խնա-
մօք գործողութիւնք սկսած են այժմ եւ
մեծ փութով յառաջ կը տարուին:

Նոյն տեսակի կոյանոցներ որ ուրիշ
թաղերու մէջ ալ կան եւ որոց փակումը
խիստ նուազ ծախքով կրնայ ըլլալ, յու-
սամբ թէ սլիտի չվրկալին ուշադրութե-
նէ, որոցմէ մին է Բուսէլի Հիսարի կա-
յանոցն: Առողջապահական խորհրդոյ եւ
թաղապետութեանց ուշադրութիւնը կը
հրաւիրեմք ասոնց:

— Ռոտոթոյի կառավարչէն առ ներ-
քին գործոց նախարարութիւնն ուղղեալ
հեռագիր մը ծանուցած էր թէ անցեալ
երեքշաբթի գիշեր յուլիս 29/17 տասն
գինեալ աւազակք տեղւոյն Անգղիական
փոխ Հիւպատոս Պ. Մաթի Տիւսիի երկ-
րորդ որդին քաղքէն մի քանի ժամ հե-
ռուն եղած ագարակը գտնուած ատեն
ագարակը գրաւելով կողոպտեր են, հիւ-
պատոսին որդին եւս լեռը տարեր են,
7000 ոսկի փրկանք պահանջելով նորա
համար: Ռոտոթոյէն մեր Արգոյ թղթա-
կիցն եւս այս լուրը մեզ հաղորդելով
հանդերձ կը գրէ թէ քաղքին շրջա-
կաները բազում աւազակութիւնք տեղի
կուենան եւ ամեն կողմ ահ ու սար-
սափ պատճառած են: Վիպէի կողմերէն
աւազակք երկու երիտասարդ յափըշ-
տակած լեռը տարած ըլլալով, անոնց
փրկանքին համար 2700 ոսկի կը պահան-
ջեն եղեր եւլն, եւլն: Կիմանամբ թէ

Ներքին գործոց նախարարութիւնն աղ-
դու հրամաններ ըրած է Էտիրնէի կու-
սակալին, աւազակաց ձերբակալութեանն
ու հիւսկապետսի որդւոյն աղատութեանը
համար:

Աւազակք անդրդուելի կը մնան ցարդ-
Հիւսկապետսին կողմէ իւր որդւոյն աղա-
տութեանը համար եղած ամեն ձեռնար-
կութեանց դէմ եւ իրենց մեծն հետեւ-
եալ գիրն ուղղած է հիւսկապետսին:

« Պ. Մ. Տիւսսի. »

« Որդիդ մեր ձեռքն է, եթէ այսօր-
ուընէ 50/18 յուլիս մինչեւ տասն օր 7000
ոսկի չըյղես մեզ, սրբիդ պիտի զոհեմք
եւ գլուխը քեզ պիտի զրկեմք: »

ՄԻԼԹԻՍՏԻ. — Աւազակապետ

— Անցեալ երկուշաբթի օր թուրքե-
րէն լրագրաց մէջ հրատարակեալ պաշ-
տօնական սղբ մը տեսնուեցաւ որ կը
ծանուցանէր թէ մայրաքաղաքիս մէջ
մարդահամարի գործողութիւնը պիտի
սկսի Օգոստոս 1 ին, որ է այսօր: Այր
եւ կին՝ առանց բացառութեան պիտի
արձանագրուին վերջերս հրատարակեալ
« Սէճիի նուֆուս » ի (քաղաքային վի-
ճակ) կանոնադրոյն համաձայն: Այսու-
հետեւ ով որ կառավարութեան հետ
որ եւ է գործ մը ունենայ, պարտա-
ւոր պիտի ըլլայ նախ իւր քաղաքային
վիճակի վիճակները ցոյց տալ, առանց
որոյ ոչ միայն իւր գործը պիտի յետա-
ձգուի, այլ եւ եթէ ձեռնհաս դատա-
րանն հաստատէ թէ արձանագրութեան
սկսածութիւնն հարկեցուցիչ պատճառ-
ներէ չէ յառաջ եկած, այդ անձ ով որ
ալ լինի մարդահամարէ խոյս տուած հա-
մարուելով, մէկ մէճիտիէէն մինչեւ մէկ
ոսկի տուգանաց եւ 24 ժամէն մինչեւ
մէկ ամիս բանտարկութեան պիտի դա-
տապարտուի:

— Տրպիզոնէ առ Մօնիթքօն ուղեալ
նամակէ մը կ'իմանամք որ Բէշապի մէջ
մօտերս Մօլլա Հասան անուն սուտ մար-
դարէ մը երեւան ելեր եւ պահանջումներ
յարուցեր է, իսկ Կիրասոնի ոստիկանու-
թեան հրամանատարին աջալըծութեամբն

իւր վեց համախոհներուն հետ միասին
ձերբակալուելով բանտարկուեր են:

— Ինչպէս ծանուցած էինք նախորդ
թուով Անգղիական դեսպանատան պար-
տիզին մէջ ի Թարապիս առաջի ուրբաթ
օր օգոստ. 1 ըստ Եւրոպացւոց տեղի
ունեցաւ Դերդոս բարեգործական ընկե-
րութեան հանդէսն որոյ հասոյթն 250
ոսկի եղած է, որմէ զատ Բ. Հալլիմ վա-
շա եւս 50 ոսկի նուիրած է:

— Յուլիսի չորրորդն Ամերիկացւոց հա-
մար այն օրն է, յորում 1776 ին երես-
փոխանք միացեալ գաղթականութեանց
Ամերիկայի յայտարարեցին թէ՛ իրենք
արձակեալ են Բրիտանական թաղի հալա-
տակութենէն եւ իրենց նահանգներն են
եւ պիտի լինին ազատ եւ անկախ: Ուս-
տի Ամերիկացւոց անկախութեան այն
մեծ օրն է Յուլիսի չորրորդն եւ կը տօ-
նեն զայն ամենուրեք մեծ հանդիսիւ:

Այս տարի սոյն տօնին առթիւ Պոս-
տընի հասարակաց մէկ պարտիզին մէջ
օգտավարիկ մը վեր ելաւ զոր պատրաս-
տած էր Բրօֆ. Ալլէն անուն անձ մը:
Օգտավարիկն մէջ կային երեք անձինք որ
ըստ Եւրոպացւոց ժամը չորսին ճամբայ
ելան դէպ ի վեր հիւսիսային արեւմտեան
ուղղութեամբ տակաւ բարձրանալով՝
քսան վայրիկեան անցնելէն յետոյ օդա-
պարիկը բնաւ չէր տեսնուէր, եւ երկու
ժամէն վերստին դարձաւ ի ցամաք ամե-
նայնիւ անվնաս իւր բաժնուած վայրէն
քսան մղոն հեռաւորութիւն ունեցող
տեղ մը:

Բիւրակն Հանդիսի առաջին եւ երկ-
րորդ տարիներու ամբողջ թիւերն թէ՛
առանձին եւ թէ՛ երկու տարուանը
մէկ տեղ մաքուր կազմով կը վաճառուի
խմբադրատան մէջ:

Խմբագիր—Տէօրէն

Լ. ՍՏԵՓԱՆ Խ. ԻԹԻԻՃԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՍԵԱՆ

Զագագըրլար, Յակոբեան խան Թիւ 13